

Coğrafi Özelliklerin Yaşlı Bireylerin Gündelik Yaşamları Üzerine Etkileri

Effects of Geographical Features on the Everyday Life of Older Adults

ÖZ

Bu çalışma, Giresun'un bazı coğrafi özelliklerinin (eğim, ulaşım, güneşlenme, kır-kent arası yaşam, sahil) yaşlıların mekân tercihlerine ve gündelik yaşam aktivitelerine etkilerini anlamak amacıyla planlanmıştır. Bu amaçla sekiz kadın, yedi erkek toplam 15 katılımcıya yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan mülakat uygulanmıştır. Katılımcılar 65 yaş ile 89 yaş aralığındadır. Fenomenolojik yaklaşımla hazırlanan çalışmada, bulgular içerik analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Özellikle fındık tarımı ile ilgili işler ve hobi bahçeciliği faaliyetlerinin kırsal yaşam ile bağlantısı olan yaşlı bireylerin mekân tercihlerini etkilediği belirlenmiştir. Çalışmada mekân tercihlerinin cinsiyet, ulaşım koşulları ve sosyoekonomik faktörlere göre değiştiği de görülmüştür. Erkekler daha çok kamusal alanları (kahvehane, cami vb.) kullanırken kadınlar evlerine yakın (park, market, semt pazarı vb.) mekânları daha fazla kullanmaktadır. Giresun'un eğimli yapısı ve barınma koşulları, yaşlıların gündelik yaşamlarını etkilemektedir. Kentteki yaya hareketliliğini doğrudan etkileyen alt ve üst geçitler yaşlıların sahil kullarımlarını sınırlamaktadır. Yerde yaşlanma olgusu bağlamında ise uzun süre yaşadıkları ya da çocukluk/gençlik dönemlerinin geçtiği mahallerde yaşamayı tercih ettikleri belirlenmiştir. Araştırma, yaşlı bireylerin olumsuz coğrafi koşullara rağmen yaşadıkları mekânlarla yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda duygusal ve toplumsal bağlar kurduklarını ortaya koymaktadır. Bu mekânlar, yaşlı bireyler için alışkanlıkların, aidiyet duygusunun, huzur, güven hissinin yanı sıra kişisel kimliğin şekillendiği anlamlı yerler olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı birey, yaşlanmanın coğrafyası, gündelik yaşam ve mekân, yerinde yaşlanma

ABSTRACT

This study aims to understand the effects of the geographical features of Giresun (sunlight exposure, the dual rural-urban lifestyle, coastal areas) on the spatial preferences and everyday practices of older adults. Semi-structured interviews were conducted with 15 participants (8 women and 7 men) aged between 65 and 89. The data of the study, which was designed based on the phenomenological approach, were analyzed through content analysis. It was determined that the activities related to hazelnut farming and hobby gardening significantly influenced the spatial preferences of older adults. The study also revealed that the spatial preferences varied according to gender, transportation conditions, and socio-economic factors. Men were frequently more inclined to use public spaces (e.g., coffeehouses, mosques), while women preferred spaces which are closer to their houses (e.g., parks, markets, neighborhood bazaars). Giresun's sloping terrain and housing conditions affect the everyday life of the older adults. It could be asserted that the overpasses and underpasses, which directly affect the pedestrian mobility in urban areas, limit their use of the coastal areas. In the context of aging-in-place, older adults prefer to live in neighborhoods where they lived for a long time or spent their childhood and youth. The research indicates that despite unfavorable geographical conditions, older adults have not only physical but also emotional and social bonds with the places they live in. These places stand out as meaningful places where habits, sense of belonging, peace, safety, and personal identity are being shaped for older adults.

Keywords: older adults, the geography of ageing, everyday life and space, aging-in-place

Giriş

Coğrafi çevre, doğal (fiziki) ve beşeri çevre olmak üzere ikiye ayrılır. Beşeri çevre, insanlarla ilgili tüm olay ve olguları içerir. Doğal (fiziki) çevre ise; yeryüzü şekilleri, hava, su, toprak, iklim, doğal bitki örtüsü gibi unsurlardan oluşmaktadır (Doğanay, 2017). Doğal ve beşeri çevre koşulları, insanların tüm yaşam faaliyetlerini etkilemektedir. Ancak yaşlı bireyler, bulundukları çevrenin, özellikle kentlerin koşullarından daha fazla etkilenmektedir (Kalınkara, 2017). Yerin kimliği; yaşam boyunca içinde bulunduğumuz ve bizi etkileyen maddi, sosyal ve psikolojik çevre ile kurduğumuz günlük etkileşimler yoluyla, öz kimliğimizi etkiler. Aynı zamanda "kim olduğumuzu, ne düşündüğümüzü" belirli mekânlarda nasıl davrandığımızı da etkiler. Örneğin, toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü ve annelik rolleri, genellikle "özel alanla"; mekâna ilişkilendirilir (Peace vd., 2005). Özellikle yaşlılar için çevre ve kimlik ilişkisine dair çalışmalar, evlerin ve mahallelerin kişisel ve sosyal alanlar bakımından

Gülşah DOĞANAY

Giresun Üniversitesi, Giresun Meslek Yüksek Okulu, Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümü, Giresun, Türkiye

Geliş Tarihi/Received 17.12.2024
Kabul Tarihi/Accepted 19.06.2025
Yayın Tarihi/Publication Date 30.06.2025

Sorumlu Yazar/Corresponding author:

Gülşah DOĞANAY

E-mail: gdoganay61@hotmail.com

Cite this article:

Doğanay, G., (2025). Effects of geographical features on the everyday life of older adults. *Eastern Geographical Review*, 30(53), 112-125.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

nasıl yapılandırıldığını ortaya koymakta; bu da yaşlıların hak ettikleri “kaliteli bir yaşam” sürdürebilmelerine katkı sağlayabilmektedir. Nitekim coğrafi çevre özelliklerinin bireylerin kimliklerini oluşturma, geliştirme ve sürdürme süreçlerindeki rolünün anlaşılması ve tartışılması; giderek yaşlanan nüfusa yönelik planlama, tasarım, bakım ve destek hizmetleri açısından büyük önem taşımaktadır (Peace vd., 2005). Yerel çevre tasarımları ve kullanım olanakları, gençlere kıyasla yaşlı bireyler için daha yaşamsal bir önem taşır. Mekânların fiziksel özellikleri ve sundukları kullanım imkânları, “yerinde yaşlanma” fırsatlarını ya destekler ya da kısıtlar. Özellikle kentsel alanlarda, fiziksel şehir manzarası yaşlı bireylerin yaşamında belirleyici bir rol oynar ve potansiyel yaşam kalitelerinin temelini oluşturur (Phillips vd., 2005).

Doğal ve beşeri çevrenin güvenli, sağlıklı, erişilebilir olması ve rekreatif alanların bulunması giderek yaşlanan dünya nüfusu için önemlidir (Doğanay, 2024; Sivam ve Karuppanan, 2000; Tatal, 2016). Özellikle kentlerin, başta konutlar ve çevre olmak üzere yaşlılar için yaşanabilir mekânlar olarak dizayn edilmesi gerekmektedir (Köroğlu ve Köroğlu, 2015). Coğrafyacılar, evden topluluğa, kırsal ve kentsel tüm formlara kadar çeşitli mekânların yaşam üzerindeki etkileri ile ilgilenir (Özgür, 2019). Bu nedenle coğrafyacılar, giderek yaşlanan dünya nüfusuna ve bunun etkilerine işaret etmektedir. Ev, topluluk, mahalle, kırsal veya kentsel yaşam çevreleri, insanların başarılı şekilde, yerinde yaşlanması için önemli roller üstlenmektedir (Özgür, 2019). Coğrafya, nüfus ve yaşlanma çalışmalarına aktif olarak katılan çok sayıda disiplinden biridir. Mekânsal perspektif özellikle sağlık coğrafyasında önemli bir araştırma alanı haline gelmiştir. Buna paralel olarak, coğrafi gerontolojinin, özellikle de yaşlı nüfusun sağlığına yönelik yaklaşımlarla kesiştiği noktada; yaşlı bireyler ile onların yaşadıkları ve bakım aldıkları farklı mekânlar arasındaki karmaşık etkileşimler, yaşlanmanın coğrafyası araştırmalarında giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Andrews vd., 2007; Golant, 1984; Rowles, 1983). Mekânların kullanımı her yaşa göre farklılıklar göstermektedir. Yaşlı bireyler çeşitli sağlık sorunları ve yapısal bozulmalara bağlı olarak kamusal mekânları kullanmada ve günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirmede daha erken dönemde bağımlı bireyler haline gelebilmektedir (Hazer, 2012). Bu nedenle kentlerin erişilebilir ve kapsayıcı tasarımı, tüm kent sakinlerinin eşitlikçi ve adil yaşamının mekâna yansması açısından değerlendirilmelidir (Karakas, 2019).

Yapılan çalışmalara bakıldığında, yaşlılar çoğunlukla alıştıkları yerlerde yaşlanmayı tercih etmektedir (Sabia, 2008; Tang ve Lee, 2011). Bu tercih, yerinde yaşlanma olarak kavramsallaştırılmıştır. Yerinde yaşlanma; daha çok evi ifade etse de evin içinde yer aldığı sosyal ve fiziksel çevreyi de kapsamaktadır. Bu bağlamda ev, apartman, cadde, sokak, mahalle, semt hatta köy ya da şehir yerinde yaşlanmanın unsurları olarak kabul edilebilir (Kalınkara ve Arpacı, 2013). Mekânlar hızlı bir kentleşme sürecinde gelişmekte ve değişmektedir. Bu süreçte yaşlıların mekânla kurdukları bağlar da farklılaşmaktadır (Beard ve Petitot, 2010). Özellikle kent mekânlarının fiziksel koşulları yaşlıların yaşam kalitelerini etkileyebilmektedir (Phillips vd., 2005).

Coğrafya ilminin gerontoloji ile kesişimi, fiziki ve beşeri çevrede yer alan tüm konularda karşımıza çıkmakta ve

multidisipliner bir odaklanmayla olay ve olgulara yaklaşmaktadır. Örneğin engebeli bir arazi yapısı, yaşlı bireylerin hareketliliğini kısıtlayarak sosyal yaşama katılım ve sağlık hizmetlerine erişim üzerine olumsuz etkiler yapabilmektedir (Doğanay, 2024). Yaşlı bireylerin yaşam deneyimleri, sosyo-mekânsal çevreleri arasındaki ilişkiyi inceleyen coğrafi gerontolojiye Anglo-Amerikan bilimsel topluluğunun son yıllarda artan ilgisi, aynı zamanda yaşlı dostu bir topluluk tartışmasına da katkı sağlamaktadır (Özgür, 2019). Bu ilgi, yaşlı bireyler ile yaşlılığın ve yaşlanmanın yaşandığı, aynı zamanda onlarla kendi yarattıkları mekânlar ve yerler arasındaki dönüşümsel, etkileşimsel ve karşılıklı ilişkilerin araştırılmasını olanaklı kılmaktadır. Bu nedenle Türkiye’de kentsel coğrafya, nüfus coğrafyası, sosyal coğrafya, kültürel coğrafya ve sağlık coğrafyası gibi coğrafyanın alt alanlarında çalışan araştırmacılar, genel olarak yaşlanma çevreleri, özel olarak da yaşlı dostu kent ve topluluklar konusunda çok şey katabilir (Özgür ve Kılınç, 2022). Örneğin, bu bağlamda geliştirilen Yaşlı Dostu Şehir kavramı da Dünya Sağlık Örgütü tarafından 2006 yılında kabul edilen bir program olup, toplumlarda aktif ve sağlıklı yaşlanmayı sağlamayı amaçlayan uluslararası bir çabadır (Özgür ve Kılınç 2022; WHO, 2007). Söz konusu bu çaba yaşlı bireylerin bulundukları çevrenin, özellikle kentlerin sosyal yapısı kadar fiziksel yapısının da önemli olduğunu göstermektedir (Doğanay, 2024). Çünkü fiziksel çevre ile beşeri çevre birbiri ile yakından ilişkilidir. Bazı kent alanları erişilebilir gibi görünmesine karşın, kentin topoğrafik özellikleri yaşlı ve engellilerin kamusal ve sosyal hizmetlere erişimini zorlaştırmakta, bu durum sosyal dışlanmayı artırmaktadır (Kalınkara, 2017).

Yaşlılık dönemini, talep ve gereksinimlerini şehir planlama sürecine dâhil etmenin ön koşulu, bu yaş grubuna ait bilgilerin, detaylı elde edilmesidir (Sılaydın, 2008). Elbette yaşanılan mekân, konum belirtmenin ötesinde; “eşsiz bir varlık”, “özel bir topluluk” alanıdır (Lukermann, 1964; akt. Tuan, 1979). Çünkü yer, insanların deneyimlerini ve isteklerini birleştirir (Tuan, 1979). Bu nedenle yaşlıların ihtiyaçları ve çevre arasındaki ilişkiler; sosyal yapılar, yerinde yaşlanma; mekân ve çevrenin yaşlıların sağlığına ve esenliğine katkısı (Schwanen vd., 2012) gibi konular coğrafyanın inceleme alanları içerisinde.

Fiziksel ve sosyal çevrenin insanlar üzerine birçok farklı etkisi bulunmaktadır (Peace vd, 2006). Bu noktada, sosyal çevrenin yaşlılar açısından aktif kullanımının kentlerin topoğrafya şekilleri ile de ilgili olduğunu düşünmekteyiz. Çünkü kentlerin gelişimi topoğrafyadan etkilenir (Bekdemir, 2016). Topoğrafya; bir sahanın engebeleri (dağları, tepeleri, platoları, ovaları, vadileri vb.) yani arazi şekillerini ifade etmektedir (Doğanay, 2017).

Türkiye’nin Doğu Karadeniz kıyılarında bulunan Giresun, dağlık ve engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Bir kentin topoğrafyası kentin gelişimini üç şekilde etkilemektedir. Bunlar; kentin büyüme şekli ve doğrultusu, sosyal yaşam bölgelerinin oluşma kalıpları ve ulaşım hatlarının şekillenmesidir (Bekdemir, 2016). Daha çok eğim ve bakının şekillendirdiği, Giresun kent yerleşim alanı ve çevresinde eğim değerleri %20’nin üzerinde olup, yer yer ve önemli bir kesimde %50’nin üzerine çıkmaktadır. Sahada %0-5 eğim grubuna giren bölümler ise, sahil kesiminde yer almaktadır (Bekdemir, 2016). Araştırma sahası olan Giresun’da topoğrafyanın etkisi ile cadde ve sokaklar dar, evler çoğunlukla

bitişiktir. Bu nedenle çalışma sahasının en belirgin özelliği olan eğitim faktörü, çalışmada kullanılan coğrafi özelliklerden birisi olarak seçilmiş ve katılımcılara bu bağlamda soru yöneltilmiştir. Giresun'da eğitim değerlerinin yüksek oluşu ve denize bakan geleneksel yerleşim şekli, konutların güneş görmesini de olumsuz yönde etkilemiştir. Şehrin bu şekilde yapılaşmasında topoğrafya etkili olmuştur (Bekdemir, 2016). Dolayısıyla şehir haritaları üzerine "T cetveli" koyarak yollar çizmek ve imar planları yapmak topoğrafyanın (coğrafyanın) etkilerini hiçe saymaktır (Gökdemir, 2017). Güneşlenmenin önemli olduğu bu coğrafyada katılımcılara, konutların güneş alması ve bunun önemi bağlamında da soru yöneltilmiştir.

Bireylerin ilerleyen yaşlarıyla bağlantılı olarak fiziksel ve ruhsal yapılarında görülen değişimler, yaşadıkları kentlerde/mahallelerde/konutlarda bazı zorluklarla da karşılaşmalarına neden olabilmektedir. Örneğin kaldırımlarda ve yollarda yürümeleri, toplu taşıma araçlarına binmeleri-inmeleri, banka ve benzeri kurumlarda gündelik işlerini yapmaları zorlaşır. Söz konusu zorlukların bir kısmı ise konutların, mahallelerin, fiziki çevrelerinin yaşlılara uygun tasarlanmamasından kaynaklanır (İçli, 2017). Bu nedenle bu çalışma, Giresun'un engebeli yapısının yaşlı bireylerin yaşamını nasıl etkilediğini belirlemek için planlanmıştır. Çünkü geniş ve düz bir coğrafyada yaşam ile eğimin fazla olduğu, dar cadde ve sokakların bulunduğu alanlarda yaşamının aynı olmayacağını düşünmekteyiz. Özetle eğitim değerlerinin yüksek olduğu Giresun'da, yaşlı bireylerin gündelik yaşamlarını olumsuz etkileyen faktörlerin belirlenmesi bu çalışmanın kurgulanmasında etkili olmuştur. Yaşlı bireylerin mekânlara bağlı yaşadıkları zorlukların belirlenmesinin, geleceğin planlanmasına katkı sağlayacağını düşünmekteyiz. Çünkü bireylerin yaşadığı coğrafi çevre, hem günlük aktivitelere katılımı kolaylaştırmakta hem de bu aktivitelere yönelik tutumları şekillendirmektedir (Doğanay, 2024). Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2024 yılı verilerine göre, Türkiye'nin yaşlı nüfus oranının %10,6 olması ve yaşlı nüfus oranının en yüksek olduğu iller (1. sırada %20,8 ile Sinop, 2. sırada %20,2 ile Kastamonu) arasında %19,1 oran ile Giresun'un 3. sırada yer alması bu çalışmanın önemini desteklemektedir (TÜİK, 2025).

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenolojik yaklaşım ile yürütülmüştür. Fenomenolojinin coğrafya ile ilişkisi; insan, mekân, doğa ve zaman deneyimiyle ilgili öne çıkar (Buttimer, 1976). Merleau-Ponty, fenomenoloji ve mekân yaklaşımında, mekânın bedensiz bir nesneye dönüştürülemeyeceğini belirtmektedir. Bu bağlamda her bir bireyin aslında mekânın bir parçası ve mekânla bir olduğunu savunmaktadır. Merleau-Ponty' e göre "varoluş mekânsaldır" (Baldwin, 2007). Ayrıca insanlar yaşadıkları çevrelerini aynı algılamadıkları gibi, bir olayı ya da olguyu aynı görüp benzer değerlendiremezler (Tuan, 1975). Çünkü fenomenoloji, insan deneyimini ve anlayışını üçüncü şahıs bakış açısı ile değil aksine, birinci şahıs bakış açısıyla tanımlama girişimidir (Merleau-Ponty, 2012). Bu nedenle fenomenolojik çalışmalarda veri kaynakları, olguyu yaşayan ve olguyu yansıtacak/açıklayacak birey ya da

gruplardan seçilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016) ve deneyimin özünü anlatmayı amaçlar. İnsanların deneyimleri aynı zamanda "yaşanmış" mekânın, "yaşanmış" zamanın ve "yaşanmış" dünyanın bir açıklamasıdır (Merleau-Ponty, 2012). Neticede insanların deneyimleri, belirli bir zamanda ve bir mekânda oluşmaktadır. Oluşan bu deneyimleri duygulardan, bedenden ve mekândan soyutlayarak açıklamak eksik bir yaklaşım olacaktır.

Bu çalışmanın katılımcıları, Giresun'da yaşayan ve anahtar kişiler aracılığı ile ulaşılan, gönüllülük esasına bağlı olarak amaçlı örnekleme ile belirlenmiştir. Veriler, görüşmeyi kabul eden 8 kadın 7 erkek olmak üzere toplam 15 yaşlı yetişkinden elde edilmiştir. Bu noktadan hareketle görüşmelere başlamadan önce katılımcılar ile sohbet edilmiş, araştırma konusundaki hakları, araştırma için alınan bilgilerin gizli tutulacağı, izin alınarak ses kayıt cihazı kullanılacağı ve araştırmaya katılımın gönüllülük esasına göre olacağı açıklanmıştır. Ayrıca araştırmanın amacı, içeriği gibi konular hakkında da açıklamalar yapılmış ve katılımcıların onamları alınmıştır. Ses kaydına izin vermeyen katılımcılar ile yapılan görüşmeler, görüşme sorularının bulunduğu form üzerine, araştırmacı tarafından not edilmiştir. Katılımcılardan öncelikle kişisel bilgileri ve günlük yaşam hikâyeleri öğrenilmiş ve çalışmada kullanılan soruların yer aldığı bir görüşme formu kullanılarak yarı yapılandırılmış mülakat yoluyla veriler elde edilmiştir. Görüşmeler en az 20 dakika ve en fazla 40 dakika sürmüştür. Görüşme sürecinin bitiminden sonra, her görüşmeci için hazırlanan görüşme formları üzerine araştırmacı tarafından çözümleme yapılmıştır. Veri analizi yapılırken, katılımcı sayısı kadar; E1, E2...E7, K1, K2...K8 (Erkek 1,..Kadın 1...) gibi kodlar verilerek katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Araştırma, etik kurul izni gerektiren bir çalışma olduğu için Giresun Üniversitesi'nden 04.09.2024 tarihli ve E-50288587-050.01.04-34494 08/02 sayılı etik kurul kararı alınmıştır. Ayrıca çalışma kapsamında katılımcıların sözlü onamı alınmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen ve kullanılan veriler, nitel veri analizi yöntemlerinden biri olan içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. Katılımcıların söylemleri öncelikle yazılı hale getirilmiştir. Tekrarlanan kelimelerden kodlar, kodlardan kategoriler ve bu kategorilerden ise beş tema oluşturulmuştur. Bilindiği üzere veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem sürecinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu bağlamda çalışmadan elde edilen veriler beş ana tema halinde sunulmuştur. Ayrıca elde edilen verilerin özgün biçimi mümkün olduğunca korunarak, araştırmaya katılan bireylerin görüşlerinden doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler, neden-sonuç ilişkisi açısından irdelenerek analiz edilmiş ve çalışmaya dair sonuçlara ulaşılmıştır.

Çalışma Grubu ve Özellikler

Çalışmanın verilerinin elde edileceği katılımcı örnekleme belirlenirken: cinsiyet, eğitim, medeni durum, sosyoekonomik durum, sağlık durumu gibi farklılıklar dikkate alınmıştır. Bu

noktadan hareketle bu çalışma, 8 kadın ve 7 erkek olmak üzere 15 yaşlı bireyden oluşmaktadır. Katılımcılar zihinsel sağlık sorunu olmayan, kendilerini iyi ifade edebilen yaşlı yetişkinlerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları ise 65 yaş ile 89 yaş aralığında değişmektedir. Görüşme grubundaki kadınların eğitim durumları değerlendirildiğinde 2 kadın katılımcı okuma-yazma bilmediğini, 1 kadın ise sonradan okuma yazma öğrendiğini açıklamıştır. Kadınlardan 3'ü ilkökul mezunu, 1'i ortaokul mezunu, 1 kadın katılımcı ise lise mezunu olduğunu beyan etmiştir. Görüşme grubundaki yaşlı yetişkin kadınların eğitim seviyelerinin erkek katılımcılara göre düşük olduğu dikkati çekmiştir. Araştırma grubundaki erkek katılımcıların eğitim durumları değerlendirildiğinde ise: 2 erkek katılımcının ilkökul, 1 katılımcının lise, 1 katılımcının ön lisans ve 2 katılımcının ise üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Görüşme yapılan kadınlardan sadece 3'ünün emekli olduğu tespit edilmiştir. 3 kadın katılımcının eşinden kalan emekli gelirleri olduğu ve bu emekli aylığı ile geçimlerini sağladıklarını belirtmişlerdir. 2 kadın katılımcı ise yaşlılık aylığı ve sosyal yardımlarla geçimlerini sağladıklarını ifade etmişlerdir. Erkek katılımcıların ise tümünün (7 kişi) emekli maaşlarının/gelirlerinin olduğu belirlenmiştir. Görüşme grubundaki katılımcıların medeni durumlarına bakıldığında; erkek katılımcıların 5'nin, kadınların ise 2'sinin evli olduğu tespit edilmiştir. Erkek katılımcılardan 1'nin, kadın katılımcılardan ise 5'inin eşinin öldüğü bilgisine ulaşılmıştır. Bir kadın ve bir erkek katılımcının ise eşlerinden boşanmış oldukları belirlenmiştir.

Bulgular

Giresun'unun bazı coğrafi özelliklerinin (eğim, ulaşım, güneşlenme, ikili yaşam, sahil) yaşlı bireylerin günlük yaşam aktivitelerine etkileri ve yaşlıların mekân tercihleri ile bu tercihleri etkileyen faktörler beş ana tema altında incelenmiştir. "Bunlar mekân ve yaşlanma", "ulaşım ve yaşlanma", "iklim ve yaşlanma", "eğim ve yaşlanma", "yerinde yaşlanma" olarak düzenlenmiştir.

Mekân ve Yaşlanma

Yaşlanma, yalnızca biyolojik bir süreç değil, bireylerin coğrafi çevreyle kurduğu ilişkiler üzerinden şekillenen mekânsal bir deneyimdir (Doğanay, 2024). DSÖ'nün aktif yaşlanma yaklaşımı mekânların yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun, yaşlı dostu olarak tasarlanmasına vurgu yapmaktadır. Yaşlı dostu bir şehir, insanların yaşlandıkça yaşam kalitesini artırmak amacıyla sağlık, katılım ve güvenlik fırsatlarını optimize ederek aktif yaşlanmayı destekleyen bir yapıya sahip olmalıdır. Ayrıca yaşlı dostu bir kent yaşanabilir ve temiz çevreyi de ifade etmektedir (WHO, 2007). Yaşlı dostu kentlerin ilgilendikleri alanlar; dış mekânlar ve binalar, ulaşım, konut, sosyal katılım, toplumsal yaşama dâhil edilme ve saygı, vatandaş olarak topluma katılım ve istihdam, bilgi edinme/iletişim, toplum desteği ve sağlık hizmetleridir (WHO, 2007).

Yaşlı bireylerin mekân tercihleri ve mekânların özellikleri, yaşadıkları illerin özelliklerine göre değişir. Örneğin Giresun, ikili yaşamın (yaz mevsimi ya da hafta sonları köy, kış mevsiminde daha çok kent yaşamı) yoğun olduğu bir kent özelliği göstermektedir (Doğanay, 2024). Bu özellik, yaşlı bireylerin günlük yaşam pratikleri ve yaptıkları işleri de etkilemektedir.

Nitekim katılımcıların köy ile bağlantılarının olup olmama durumları ile ilgili veriler değerlendirildiğinde, 15 katılımcıdan 10'nun (5 kadın, 5 erkek) köy ile bağlantısının bulunduğu görülmüştür (Tablo 1). Katılımcıların köyde yaptıkları işlerle ilgili verilerde ise hobi bahçeciliği ve fındık tarımı ilgili işler (bahçe temizliği, gübreleme, hasat, ilaçlama, fındık toplama-kurutma vb.) ile ilgilendikleri belirlenmiştir (Tablo 1). Yaşlı bireylerin yeşil alanlarda vakit geçirmeleri ve hobi bahçeciliği gibi faaliyetlerle ilgilenmeleri sağlıklı ve aktif yaşamları noktasında pozitif bir etki yapmaktadır (Doğanay, 2024). Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, kentlerin yeşil alanlarının korunması ve yaşlı bireylerin hobi bahçeciliği gibi faaliyetler için teşvik edilmelerinin uygun olduğu söylenebilir. Ayrıca yaşlı bireylerin yaptıkları işlerin ve emeklerinin görünür kılınması için bazı sosyal ve ekonomik politikalar geliştirilebilir. Saha gözlemleri ve katılımcılardan elde edilen veriler değerlendirildiğinde, yaşlı bireyler ve özellikle herhangi bir sosyal güvencesi olmayan yaşlı kadınların, ailelerine ait bahçelerde fındık tarımı ile ilgili birçok işle (çapa, gübreleme, yabani ot temizliği, fındık toplama, fındık kurutma) ilgilendikleri ancak herhangi bir ücret almadıkları belirlenmiştir. Ayrıca fındık tarımından elde edilen gelirin kullanımı ve değerlendirilmesi noktasında da yaşlı kadınlar oldukça dezavantajlı durumdadır.

Tablo 1

Katılımcıların Köy ile Bağlantı Durumlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Köy ile Bağlantı	Cinsiyet (n)		Yapılan İşler
	Kadın	Erkek	
Var	5	5	1-Hobi bahçeciliği
Yok	2	-	(çapa,gübreleme,
Diğer	1	2	yabani ot temizliği)
Toplam	8	7	2-Fındık tarımı (fındık hasadı ve kurutulması)

Katılımcılardan elde edilen veriler değerlendirildiğinde köy ile bağlantıları ve yaptıkları işler noktasında daha çok fındık tarımı ve hobi bahçeciliği gibi faaliyetlerinden ve görünmez emeklerinden söz ettikleri tespit edilmiştir.

Köy ile bağlantım var, arada giderim mısır, pancar, fasulye ektim eskiden daha büyük tarla yapardım. Şimdi yoruluyorum. Bu sene küçük bir tarla yaptım. Fındık zamanı da çocuklara yardım ediyorum. (73 yaşında, K4)

Ben en çok bağ bahçe işleri için köye gidip gelirim. Köy Enstitüsü mezunuyum, bağ bahçenin önemini biliyorum. Hem organik ürün yiyorum hem de maddi bir getirisi var. (72 yaşında, E3)

Köy ile bağlantımız var fındık işleri var. Bahçe bakımı, otların temizlenmesi, fındık toplama kurutma... ufak bir tarlam var patates, sebze, fasulye gibi şeyler ekiyoruz. (67 yaşında, E6)

Mekân kullanımı ve buna ilişkin tercihler cinsiyete göre de farklılık göstermektedir (Karmaz ve Şenol, 2020). Bu duruma dikkat çeken feminist coğrafya çalışmaları, mekân ve kadın deneyimlerine odaklanmaktadır (Mirioglu, 2018). Bu mekânsal deneyimler, güven(-sizlik) vurgusuyla da değerlendirilmiştir. Nitekim feminist coğrafyacılar, kadınların farklı mekânlardaki deneyimlerini inceleyerek onların yaşadıkları çevreyle ilişkileri ve

mekânsal deneyimleri üzerine çok sayıda çalışma yürütmüştür (Tuncer, 2012). Bu bağlamda, katılımcılardan elde edilen verilerin analizi sonucunda, kadınların kamusal alanlardan ziyade daha çok arkadaş ve akraba ziyaretlerine yönelik mekânları tercih ettikleri belirlenmiştir. Erkek katılımcıların ise ağırlıklı olarak kahvehanelerde zaman geçirdikleri belirlenmiştir (Tablo 2).

Yazın yaylada evim var daha çok yaylada olurum. Kışın ise arkadaşlar ve komşularla günlerimiz olur onlarla buluşmak için evden çıkarım. Gürültülü yerlere gitmem sevmiyorum. (75 yaşında, K1)

Bizim mahalle sahile çok yakın. Sahile bazen gideriz. Üst geçitlerden gitmek zor geliyor, öyle sık gitmiyoruz. Daha çok günlerimiz var oturmaya birbirimize gideriz. (68 yaşında, K2).

Ayrıca katılımcı erkeklerin mekân tercihleri kadınlara kıyasla daha fazla çeşitlilik göstermektedir. Kadın katılımcıların ev ortamını yansıtan arkadaş ve akraba ziyaretleri ile evlerine yakın mahalle pazarları, mahalle parkları ve marketler gibi mekânları tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Buna karşılık erkek katılımcıların ise köy, yayla, kahvehane, cami gibi kamusal alanları günlük yaşam pratiklerinde daha yoğun şekilde tercih ettikleri belirlenmiştir (Tablo 2).

Köye bahçemle ilgilenmeye gitmediğim zamanlar kahveye ya da Millet parkına giderim. (72 yaşında, E3)

Tablo 2

Katılımcıların Mekân Tercihlerinin Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Mekânlar	Cinsiyet (n)	
	Kadın	Erkek
Sahil Bölgesi	3	2
Köy	-	3
Yayla	1	2
Dini Mekânlar (cami)	-	2
Kahvehane	-	4
Mahalle Parkı	4	2
Alışveriş Alanları (mahalle pazarı, market vb.)	3	2
Komşu/Arkadaş/Akraba Ziyareti	6	-

Sahil kenti olan Giresun'da, yaşlı bireylerin sahil kenarına gitme tercihlerini belirlemeye yönelik veriler incelendiğinde, sahile erişimin alt ve üst geçitler aracılığıyla sağlanmasının katılımcı yaşlı bireyler için sınırlayıcı bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların sahile gitme arzusu olmasına rağmen, yaşlı ve engelli bireylere uygun olmayan alt ve üst geçitlerin, alt yapı ve tasarım eksikliklerinin bu tercihleri olumsuz etkilediği tespit edilmiştir.

Sahile eskiden daha sık giderdim şimdi hanım müsaade etmiyor gitmiyorum çünkü o iyi yürüyemediğinden alt ya da üst geçitten benimle geçemiyor. (68 yaşında, E2)

Ben haftada 2-3 kez sağlığım için sahile yürüyüşe giderdim. Ancak üst ve alt geçitler engelli ve yaşlılar için uygun değil ayrıca bu geçitlere ulaşmak için de uzun bir yürüme yolu var. (65 yaşında, E1)

Sahile gitmek için ya özel aracınız olacak ya da alt üst geçitlerden geçmeniz gerekecek ancak yaşlıların çoğu buralardan tek başına kolayca geçemez. Belediye bu konuda hizmet vermeli. (72 yaşında, E3)

Eskiden sahili çok sever ve çok giderdim evimden aşağı iner hemen sahile giderdim şimdi sahil yolu yapıldı. Üst geçitte tırman oradan aşağı in zor bel fıtığım var gidemiyorum. (75 yaşında, K5)

"Yaşlı dostu kentlerin" en önemli özelliklerinden biri, yaşlı bireylerin kamusal alanda yaşamlarını kolaylıkla ve güvenli bir şekilde sürdürebilmeleridir (WHO, 2007). Dolayısıyla öncelikle "dinlenecek bir yer" olarak oturma alanlarının mevcudiyeti genellikle yaşlı insanlar için gerekli bir kentsel özellik olarak görülür. "Rahat koltuklara" sahip dinlenme alanları, yeterli tabela, yeterli umumi tuvaletlerin mevcudiyeti yaş dostu özelliği olarak kabul edilir. Yine gürültüsüz, temiz ve düzenli yeşil ortamlar yaşlı dostu kent tasarımı için önemli bir unsurdur (WHO, 2007). Tablo 3'ün verilerine göre, katılımcıların etkileşimde bulundukları dış mekânlarda sakin, temiz ve düzenli bir ortam tercih ettikleri anlaşılmaktadır (Tablo 3). Ayrıca parkların ve yeşil alanların varlığı da katılımcılar için önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır (Tablo 3). Yaşlı dostu kent tasarımlarında yer alması gereken temiz, erişilebilir ve kullanımı rahat olan umumi tuvaletler de katılımcılar açısından önemli görülmektedir. Ancak katılımcılar mevcut tuvaletlerin temizliği konusunda oldukça memnuniyetsiz ifadeler kullanmışlardır.

İster cami olsun ister park nerenin tuvaleti olursa olsun bizim gibi yaşlı ve sağlık sorunları olan yaşlı ya da engellilerin girip ihtiyaçlarını görmesi mümkün değil. Düzen yok temizlik yok bizim milletimizde temizlik yok pislikten giremiyoruz. (65 yaşında, E1)

Tuvaletleri asla kullanmam. Sıkışsam da gitmem, pis oluyor. Çarşıya gittiğimde camide namazımı kılarım, ben sakinlik, yeşillik, temizlik düzen ararım (73 yaşında, K4).

Tablo 3

Katılımcıların Dış Mekân Tercihlerini Etkileyen Özelliklerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Mekânın Özellikleri	Cinsiyet (n)	
	Kadın	Erkek
Tuvalet Olanakları	-	3
Oturacak Alanların Bulunması	4	2
Dini Mekâna (cami) Yakınlık	1	3
Yeşil Alan/Park Mevcudiyeti	3	3
Sahil Bölgesine Yakınlık	-	1
Gürültüsüz/Temiz/ Düzenli	6	4
Yaşlıların Bulunması	1	2

Katılımcıların Giresun'da tercih ettikleri mekânlarla ilgili veriler değerlendirildiğinde, dikkat çeken bir diğer nokta, meydan parkının dinlenmek ve vakit geçirmek amacıyla tercih edilen alanlar arasında yer almasıdır. Saha gözlemleri ve elde edilen veriler doğrultusunda, bu alanı daha yoğun şekilde kullanan grubun yaşlı erkekler olduğu gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, meydan parkını sevdiğini ve dinlenme amacıyla kullandığını belirten kadın katılımcıların da bulunduğu tespit edilmiştir.

Meydan ve Debboy'u severim meydan parkında biraz oturup soluklanıp bir çay içerim. Meydan açık rahat, düz oradan minibüse binip evime giderim. Debboy'ı çıkmak çok zor. Yokuşları çıkamam, inemem, çok zor. Kaç kez kaleye gitmek istedim yürüyerek oralara gitmek çok zor. (65 yaşında, K7)

Alışverişe gittiğimde Meydan Parkına giderim bir dolaşır gelirim. (73 yaşında K4)

Mekân tercihlerinde dikkat çeken diğer bir bulgu ise ekonomik koşulların da mekân tercihlerinde etkili olduğudur. Nitekim orta ve üst gelire sahip kadın katılımcıların, mekân tercihlerini Meydan Parkı yerine lüks sayılacak lokantalar ve kafeteryaları belirtmiş olmaları bu durumu destekler niteliktedir.

S.... Restoran ve Z.... Restorantı severim sakın temiz manzarası güzel ve iyi hizmet veriyorlar (75 yaşında, K1)

Yazın daha çok yazlığında zaman geçiriyorum kışın arkadaşlar ile günümüz oluyor ve bizler merkezde kolayca ulaşacağımız kafe ve lokantaları tercih ediyoruz. (70 yaşında, K3)

Eskiden Millet Parkı'na kolayca ulaşacağım bir yerde otuyordum. Şimdi çok sevmeme rağmen gidemiyorum. Eskiden gider çayımı kahvem içerdim. Giresun'da geçmişte sanat ve kültür faaliyetleri çok fazlaydı. Millet Parkı'nda yazlık sinema ve tiyatrolar olurdu. Türkiye'nin ilk tiyatrosu Giresun'da kurulmuştur. (67 yaşında, E6).

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde yaşlı bireylerin mekân tercihlerinin cinsiyete, köy ile bağlantılarının olup olmamasına, oturdukları mahallenin fiziksel ve sosyal koşullarına, ekonomik imkânlarına, kolay erişilebilir (uygun alt ve üst geçit varlığı vb.) olmasına, temiz-düzenli ve sakın olup olmamasına göre değiştiği belirlenmiştir.

Ulaşım ve Yaşlanma

Ulaşım, bireylerin kamusal hizmetlere erişimi ve gündelik yaşamda hareketliliği sağlayan temel unsurlardan biridir. Yaşlı dostu kentler, yaşlı bireylerin motorlu taşıtlar ya da yaya olarak güvenli ve bağımsız bir biçimde hareket edebilmesini desteklemelidir. Özellikle gündelik yaşam pratiğinde kaldırımların fiziksel durumu, yerel ölçekte yürüme yetisi üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Nitekim dar, engebeli, çatlamış ya da yüksek bordürlü, kaldırımlar ile çeşitli yapısal engeller barındıran yaya yolları, potansiyel tehlikeler oluşturarak yaşlı bireylerin yürüme becerilerini olumsuz yönde etkilemektedir (WHO, 2007). Kaldırımların yaşlı dostu hale getirilebilmesi için; yüzeylerin pürüzsüz, düz, kaymaz olması; ayrıca yol seviyesiyle hizalanmış şekilde alçaltılmış bordürlü tasarlınması gerekmektedir (WHO, 2007). Giresun'un eğimli topoğrafik yapısının kaldırımlar ve sokaklar üzerine olumsuz bir etki yaptığı görülmektedir. Bu durum, yaşlı bireylerin gündelik yaşamlarında çeşitli engellerle karşılaşmalarına ve olumsuz deneyimler yaşamalarına neden olmaktadır. Nitekim Tablo 4'e göre katılımcı kadın ve erkekler, Giresun'unun eğimli yapısının engelleyici olduğunu belirtmişler ve buna bağlı olarak da kaldırım ve sokakların çok dar kaldığını ifade etmişlerdir. Çalışma verileri değerlendirildiğinde, söz konusu alanlarda yürümenin zor olduğu ve fiziksel çevrenin yaşlılar ile

özel gereksinimli bireyler için uygun olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır (Tablo 4).

Cadde ve sokaklar geniş değil.....kaldırımlar otopark gibi yürümeye yol yok yürürken düşeceğiz diye korkuyoruz..... (73 yaşında, K4)

Kaldırımlar dar gençler yaşlılara yol vermiyor iki kişi yan yana yürüğünde yer kalmıyor. İnsanlar çarpa çarpa yürüyor. Yaşlılara çarpıp düşürecek şeklinde yürüyorlar. (75 yaşında, K1)

Kaldırımlar sokalar zaten dar yokuş yaşlılar için zor. Belediye golf araçları ile hizmet veriyor. Bu güzel bir hizmet, engelli ve yaşlılar Gazi caddesinin yokuşundan inip çıkamıyor. Bu hizmet çok önemli. Bir de eskiden Gazi Caddesi'nden bakınca deniz manzarası çok güzeldi şimdi yok. (72 yaşında, E3)

Katılımcıların ulaşım ile ilgili dile getirdikleri bir diğer endişe ise, araçların kaldırımlara park edilmesidir. Bu durumun en büyük nedeni yeterli otopark alanının bulunmamasıdır. Otopark sorununu 7 erkek katılımcıdan 6'sı olumsuz bir durum olarak ifade etmiştir. Buna karşılık, 8 kadın katılımcının hiçbirinin bu konudan bahsetmemesi dikkat çekicidir (Tablo 4). Bu farkın, yaşlı kadınların araç kullanma oranının ve ehliyet sahipliğinin yaşlı erkeklerle kıyasla daha düşük olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Giresun'da ara mahalle ve sokaklar dar, arabalar ara sokaklarda hep kaldırımlarda park ediyor. Zaten yollar çoğunlukla dar tek yönlü. Engelli adam arabası ile geliyor geçecek yer yok ama adam arabasını sorumsuzca park etmiş araçlar çok park yeri yok yolda araba, kaldırım araba yürüyecek yol yok. Gazi caddesindeki akülü arabalar yaşlıları çıkarıp indiriyor. Giresun'un trafiği sorun eski mahallelerde kaldırım bile yok. (68 yaşında, E2)

Araçların park edecekleri yerler otoparklar yok, tek yönlü yollar, dar sokaklar var insanlar arabalarını kaldırma park ediyor. (72 yaşında, E3)

Giresun'daki ulaşım ile ilişkin dile getirilen bir diğer olumsuz durum ise belediye otobüslerinin sayıca yetersiz olması ve sefer sıklığının düşük kalmasıdır. Türkiye genelinde yaşlı bireyler için olumlu bir uygulama olarak belediye otobüslerinde ücretsiz ulaşım imkânı sunulmaktadır. Giresun Belediyesi de bu hizmeti sağlamaktadır. Ancak katılımcılardan elde edilen veriler, belediye otobüslerinin hem yetersiz hem de oldukça kalabalık olduğunu göstermektedir (Tablo 4).

Belediye otobüsleri ücretsiz olduğu için hep kullanıyorum ama çok kalabalık oluyor zaten az var. Otobüse ve minibüse inip binmek zor. Ben Almanya'ya gittim basamak iniyor gayet güzel rahat iniyorsun. (73 yaşında, K4)

Giresun ulaşımına ilişkin yaşlı katılımcıların yaşadığı sorunlar değerlendirildiğinde, otomobil kullanımı ve buna bağlı otopark sorununun cinsiyete göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir (Tablo 4). Giresun'daki kaldırımlar ile sokakların darlığı ve fiziksel yapılarının yaşlı yayalar için önemli bir sorun teşkil ettiği görülmüştür. Ayrıca dar olan kaldırımlara ve sokaklara araçların park edilmesi, sorunu daha da güçleştirmektedir (Tablo 4). Elde edilen bulgular ışığında, Giresun'daki kaldırımların standartlarının

iyileştirilerek yaşlı dostu haline getirilmesi, belediyeye ait otobüs seferlerinin artırılarak hizmet kalitesinin yükseltilmesi yanında engelsiz ve erişilebilir ulaşım alt yapısının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu düzenlemeler, yaşlı bireylerin şehir içi hareketliliğini kolaylaştırarak yaşam kalitelerini artıracaktır.

Tablo 4

Katılımcıların Ulaşım İlişkin Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Sorunlar	Cinsiyet (n)	
	Erkek	Kadın
Otopark Alanların Yetersizliği	6	-
Kaldırım ve Sokak Genişliğinin Yetersizliği	5	5
Sahil Yolunun Denize Erişimi Engellemesi	1	1
Cadde, Sokak ve Kaldırımların Engelli ve Baston Kullanan Bireylere Uygun Olmaması	2	1
Araçların Kaldırma Park Edilmesi	5	3
Yokuş ve Eğimli Alanların Zorluk Oluşturması	5	4
Sahil Yolunun Su Baskınlarına Maruz Kalması	1	-
Cadde ve Sokakların Yaşlı Bireyler için Kalabalık ve Yürümeye Elverişli Olmaması	2	4
Tek Yön Uygulamasının Zorluk Oluşturması	2	-
Toplu Taşımanın Yetersiz Kalması	1	1
Belediye Otobüslerinin Yetersizliği/Yoğunluğu	2	1
Yaya ve Sürücülerin Trafik Kurallarına Uymaması	2	1

İklim ve Yaşlanma

İklim, “geniş bir coğrafi bölgede uzun yıllar boyunca değişmeyen ortalama hava koşullarıdır” (Erol, 1991, s.10). Bu bağlamda, sıcaklık ve güneşlenme süresi insan yaşamı üzerine çeşitli etkiler yaratmaktadır. Bu etkilerden biri de insan sağlığıdır (Doğanay, 2024). Giresun’da nem oranlarının yüksek olması ve denize bakan geleneksel yerleşim biçiminin yaygınlığı (Bekdemir, 2016), nedeni ile konutların yeterince güneş almaması evlerin sağlıksız koşullara sahip olmasına; nem ve küf gibi sorunların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Elde edilen veriler değerlendirildiğinde, 12 (7 erkek, 5 kadın) katılımcının yaşadıkları konutların yeterli düzeyde güneş aldığı belirlenmiştir (Tablo 5). Ayrıca bulgular, katılımcıların güneşlenmenin önemi konusunda farkındalık sahibi olduklarını göstermektedir.

Güneş alıyor bir evin güneş alması önemli güneş alan eve doktor girmez Giresun çok yağmur alan bir yer. Bir de kötü kentleşmeden her ev yeterince güneş almıyor. Eski evlerin kapısı doğuya dönük yapıldı. Güneşi görsün diye şimdi her şey para için yapılıyor. (68 yaşında, E6)

Evimiz güneş alıyor Çünkü güneş alan yer daima sağlıklı olur. Evimiz güney cephede sahilde oturuyoruz hem güneş alıyor hem deniz havası alıyor. (65 yaşında, E1)

Konutların yaşlı bireyler için sağlıklı yaşam ortamları sunması son derce önemli bir faktördür. Ancak diğer pek çok alanda olduğu gibi iklim koşullarına uygun şekilde tasarlanmış sağlıklı konutlara erişim, büyük ölçüde bireylerin ekonomik durumu ile ilişkilidir. Nitekim yoksul yaşlı katılımcıların yeterince güneş almayan evlerde yaşamak zorunda kaldıkları ve buna bağlı olarak da çeşitli sağlık sorunlarıyla (romatizma ve bazı vücut ağrıları gibi) karşılaştıkları anlaşılmaktadır.

Güneş alıyor. Evin güzel bir yerde olması ve güneş alması benim için önemli. Nemli olduğu için vücutta ağırı sızı oluyor, romatizma oluyor, hastalıklara neden oluyor. Giresun’da evlerin güneş alması lazım (70 yaşında, K3)

Evet alıyor. Güneş önemli. D Vatanimi için önemli. Her ev almıyor Giresun’da güneş alan evin değeri 50-60 bin daha yukarı fiyata gidiyor (68 yaşında, E2)

Benim evim çok güneş alan bir ev değil. Öğleden sonra azıcık alıyor rutubet olmaması için çok önemli, benim ev çok rutubetli, ben hastayım zaten. Oksijen alıyorum. Oksijen makinam var, temiz hava benim için önemli. Güneş gören bir evim olsa benim için iyi olur ama maddi gücüm yok. (65 yaşında, K7)

Benim evim çok güneş almıyor. Rutubet çok rutubet olmasa çok iyi olur ama iyi eve kira verecek gücüm yok. (69 yaşında, K6)

Elde edilen veriler, konutların bölgenin coğrafi ve iklimsel özelliklerine uygun şekilde tasarlanmasının yaşlı bireylerin sağlığı açısından büyük önem taşıdığını ortaya koymaktadır. Özellikle düşük gelirli yaşlı bireylerin, yeterli güneş ışığı almayan ve sağlıksız fiziksel koşullara sahip konutlarda yaşamak zorunda kalmaları bazı sağlık soruları yaşamalarına neden olabilmektedir (Tablo 5).

Tablo 5

Katılımcıların Evlerinin Güneş Alma Durumuna İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Güneş Görme	Cinsiyet (n)		Görüşleri
	Kadın	Erkek	
Evet	5	7	1-Nem, Küf ve Rutubeti Azaltması
Hayır	1	-	2-D Vitamini Alımına Katkısı
Kısmen	2	-	3-Sağlık için Olumlu Etkisi (romatizma vb.)
Toplam	8	7	4-Evin Isınmasına Olumlu Etkisi

Eğim ve Yaşlanma

Giresun şehrinin öne çıkan başlıca fiziki özelliklerinden biri topoğrafyasının, oldukça engebeli ve eğimli bir yapıya sahip olmasıdır. Şehirdeki yüksek eğitim oranları, özellikle yaşlı bireylerin gündelik yaşam pratikleri üzerinde belirgin bir etkiye sahiptir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre kentte yaşayan yaşlı katılımcılardan 7’si (4 kadın 3 erkek) eğimli arazi koşulları nedeniyle yürüme ve hareket etme konusunda zorluk yaşadıklarını ifade etmiştir. Bu durum, yaşlanma süreciyle birlikte artan fiziksel kısıtlamaların, kent mekânının topoğrafik yapısıyla nasıl kesiştiğini ve yaşlı bireylerin mekânsal erişim olanaklarını nasıl sınırladığını ortaya koymaktadır. Eğimin bu tür fiziksel engeller yaratması, yaşlı bireylerin kamusal alana katılımını azaltmakta ve kentsel yaşama tam anlamıyla dâhil olabilmelerini güçleştirebilmektedir.

Fiziki olarak Giresun’un yokuşu rampası çok olan bir yer. Tatbikî yürümek inmek, çıkmak zor. Eski bir şehir olduğu için düzlecek genişletecek alan da yok. Teyyaredüzü mahallesi düz

bir yer. Giresun merkezi ve eski yerler caddeler sokaklar çok dar çünkü arazi yapısı böyle. Yaşlı insanların inip çıkması çok zor. Hele benim gibi arabası yoksa inip çıkması daha zor. Bayırda inip çıkmak da öyle kolay değil. Yaşlı insanlar istediği her yere gidemez, kaleye yürüyerek zor gider. (67 yaşında, E6)

Şimdilik nefes nefese kalarak inip çıkıyorum. Gazi caddesinden yukarı çıkmak bana çok zor geliyor. Özellikle yazın sıcaklığında çok gitmiyorum ama gidince belediyenin golf arabalarına binmek istedim, rastlayamadım. Yokuşu yürümek insanı yoruyor, o araçlar çok iyi (75 yaşında, K7).

Yaşlı yetişkinlerin gündelik yaşamlarında fiziksel olarak hareketli olmaları ve sosyal yaşama katılımları kentlerin sunduğu ulaşım olanaklarıyla doğrudan ilişkilidir (WHO, 2007). Ancak Giresun gibi küçük ölçekli ve engebeli topoğrafyaya sahip kentlerde arazi yapısı ulaşım olanaklarını kısıtlayabilmektedir. Özellikle yaşlı ve engelli bireylerin mekânsal hareketliliğini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Nitekim düz bir zemin üzerinde planlanan ulaşım altyapısıyla eğimli bir arazide kurulan sitemler güvenlik ve erişilebilirlik açısından önemli farklar barındırır. Bu noktadan hareketle araştırmaya katılan 6 katılımcının (4 kadın 2 erkek) eğitim faktörünün kendilerinin ya da diğer yaşlı ve engelli bireylerin hareket kabiliyetlerini sınırladığını belirtmeleri dikkat çekicidir (Tablo 6). Söz konusu bulgu, kentsel mekânların fiziksel özelliklerinin kırılğan gruplar üzerindeki etkisini gözler önüne sermektedir

Sokaklar hem dar hem dik belediye bir yere kadar yolları genişletiyor sonrası yok arabalar her yerde, yolların kenarlarına kaldırımlara park ediliyor yürüyerek de arabayla da zor. Sokaklar dar ve dik. (67 yaşında, E7)

Giresun birçok yeri yokuş ben gideceksem dura dura dinlene dinlene çıkıyorum felçli olmasam daha rahat çıkarım her tarafa dolmuş araba yok mecburen yavaş yavaş giderim ama öyle çok gidemem, zorlanıyorum. Çok gitmek istediğim yerlere gidemem. (65 yaşında, K7)

Giresun fiziki yapısından yokuş ama yerel yöneticiler yolları kaldırımları daha geniş yapabilirler ama yapmamışlar; her yere ev yapıyorlar. (84 yaşında, E4)

Kentlerin fiziki yapısından kaynaklanan “ulaşım güçlükleri” özellikle yaşlı bireylerin sosyal yaşama katılımlarını doğrudan etkileyebilmektedir. Bu durum, yaşa bağlı fiziksel kısıtlamaların kent topoğrafyasıyla birleştiği bağlamlarda daha da belirgin hale gelmektedir. Nitekim bulgular, özellikle yaşlı kadınların eğitimden kaynaklanan ulaşım zorlukları nedeniyle kamusal ve sosyal yaşama katılımda bazı sınırlamalar yaşadıkları belirlenmiştir (Tablo 6).

Örneğin gitmek istenilen yerlerin eğimli bölgede bulunması ve şehir içi ulaşım sistemlerinin yetersizliği ya da erişilebilir olmaması, bireylerin bu mekânlara ulaşmaktan vazgeçmelerine neden olmaktadır. Bu durum, yaşlı kadınların gündelik yaşamlarının sınırlandırılmasına ve sosyal izolasyona neden olabilmektedir. Oysaki “mekânsal adalet”, kentsel mekânlara erişimin herkes için sağlanmasını gerektirir.

Yokuş olduğu için istediğin yere istediğin zaman gidemiyorsun gideceğin yer dik bir yerde ise gidemiyorum deyip vazgeçiyorsun. Bu da arkadaşlığı, hareketliliği azaltıyor. Gideceğin yere dolmuş gidiyor mu? diye bakıyorsun yoksa yokuş olduğu için gitmek istemiyorsun (70 yaşında, K3)

Kentlerin kendilerine özgü fiziksel özellikleri insan-doğa etkileşimi bağlamında gündelik yaşam pratiklerini şekillendirmektedir. Bireyler mekânların olumlu ya da olumsuz koşullarına uyum sağlama; hatta zamanla bazı olumsuzlukları olağanlaştırarak kanıksama eğilimindedirler. Nitekim katılımcıların eğimin faktörünün özellikle yaya ve motorlu taşıt ulaşımına yaptığı olumsuzlukların farkında oldukları ancak bu durumu “olağan” karşılayarak zamanla alıştıklarını belirtmeleri dikkat çekicidir (Tablo 6).

Yaşadığım sorun yok. Giresun’un her yeri yokuş dik. İnsanlar bu duruma alışık, anatomik yapıları sürekli bu arazide hareket ettikleri için bu arazilere alışıyor. Sürekli hareket ettikleri için kasları zayıflamıyor. (81 yaşında, E5)

Giresun yokuş, biz alıştık gidip geliyoruz. Benim burası düz, Giresun’un çoğu yeri yokuş. Ne yapalım, Allah vergisi. Biz buralara alıştık. (69 yaşında, K6)

Tablo 6

Katılımcıların Giresun’un Eğimli Yapısından Kaynaklı Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Sorunlar	Cinsiyet (n)	
	Kadın	Erkek
Yürümekte Yaşanan Zorluklar	4	3
Ulaşım Sorunları	2	4
Sosyal Yaşama Katılımı Kısıtlaması	3	-
Yaşlı, Engelli ve Hastalar İçin Uygun Olmaması	4	2
Olumsuz Durum Yok	2	4

Yerinde Yaşlanma

Yerinde yaşlanma; yaşlı bireylerin bakım kuruluşlarına taşınmak zorunda kalmadan, bağımsız bir şekilde ya da gerekli desteklerle kendi evlerinde mümkün olduğu kadar uzun süre yaşamalarını ifade eden bir kavramdır (Grimmer vd., 2015; Horner ve Boldy, 2008) Yerinde yaşlanma, topluluk içinde yaşlanmanın fiziksel, sosyal ve psikolojik boyutlarını kapsayan çok boyutlu bir kavram olarak şemsiye bir terim işlevi görmektedir (Pani-Harremman vd.,2021). Yaşlı yetişkinler bir kurumda veya bakım merkezinde yaşamaktansa daha çok kendi evlerinde yaşamayı tercih etmektedirler (Horner ve Boldy, 2008). Bu noktadan hareketle, Giresun'daki yaşlı bireylerin tercih ettikleri mahalleler ve bu tercihlerin nedenleri incelenmiştir. Araştırmaya katılan bireylerden 9'u (5 kadın 4 erkek), uzun süredir oturdukları alıştıkları mahalleyi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Diğer 6 katılımcı ise (3 kadın 3 erkek), ya yine uzun yıllar yaşadıkları ya da çocukluk ve gençlik dönemlerinin geçtiği mahallede yaşamak istediklerini belirtmiştir (Tablo 7).

Katılımcıların bu tercihlerinin gerekçeleri arasında; anılar, yaşanılan yerle kurulan duygusal bağ, alışkanlıklar, dostluklar ve arkadaşlıklar gibi duygusal faktörlerin öne çıktığı görülmektedir.

Bu bulgular, yerinde yaşlanma sürecinde bireylerin yalnızca fiziksel ihtiyaçlarının değil, aynı zamanda duygusal ve sosyal bağlılıklarının da göz önünde bulundurulması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Eski oturduğum yerde oturmak isterdim çünkü alışkanlıklarım anılarım, eski dostlarım ve arkadaşlarım orada hala görüşüyoruz ama orada oturmak isterdim. (67 yaşında, E6)

Şu andaki mahallemde memnunum burada ya da çocukluğumun geçtiği mahallede oturmak isterdim. Anılarım çocukluğum gençliğimin geçtiği mahalle güzeldi hâlâ orada arkadaşlarım var. (72 yaşında, E3)

Kendi mahallemde oturmak isterdim. Sakin güzel Giresun merkezde oturmak istemezdim. Gürültü, kalabalık. Mahallem güzel. Biz burada doğduk büyüdük evlendik çocuklarımızı burada büyüttük burası güzel buradan memnunum. (67 yaşında, E7)

Veriler, yerinde yaşlanmanın yaşlı bireyler için kritik olduğunu göstermektedir. Yaşlı yetişkinlerin, tanıdıkları ve alışkın oldukları yerleşim ve konutlarda güvenli ve bağımsız yaşamaları desteklenmelidir. Özellikle kadınlar için, alışılmış ve güvenli mekânlar büyük önem taşır; çünkü yaşlı kadınlar gündelik yaşamda ev ve çevresinde daha fazla vakit geçirir. Katılımcı 4 kadın da konutlarının veya mahallelerinin sahile yakınlığı ve güzel manzarasından memnuniyetini ifade etmiştir (Tablo 7).

Sahilde oturmak isterdim. Önü açık manzarası olsun isterdim pencereden bakınca her tarafı görmek isterdim. Rutubet olsun istemezdim. (65 yaşında, K7)

Ben Giresun'da 1960'dan beri yaşıyorum. Benim evim güzel, burada yaşamak isterdim. Deniz, orman manzaram var sakın. Bir de Gemilerçekeği derdim. Çünkü orda doğdum büyüdüm. (73 yaşında, K4)

Yaşlı bireylerin yaşadıkları mekânlarda mutlu olmaları yaşam kalitelerini en üst düzeye çıkarabilir ve gereksiz hastane yatışlarını ve huzurevi yerleştirmelerini en aza indirebilir (Grimmer ve diğ., 2015).

Araştırma verileri, coğrafi faktörlerin (dağlık, düzlük, rüzgar, deniz, kayalık gibi) yaşlı bireylerin tercih ettikleri mahalle seçiminde etkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, iki erkek katılımcı, eğimin yüksek olduğu alanlar yerine, daha düz bölgeleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, sosyoekonomik denklik de tercih sebebi olarak öne çıkmaktadır. Kadın katılımcılardan biri, iyi sosyoekonomik koşullara sahip olduğunu vurgulayarak, yaşadığı yerlerde sınıf dengesi unsurunun önemini özellikle belirtmiştir (Tablo 7).

Burada oturmak isterdim evimin konumu iyi arkamda bir kayalık alan var yazın serin kışın ılık oluyor soğuk rüzgarları kesiyor havası temiz doğal gaz da geldi kuzey rüzgarlarına kapalı güzel bir yer. (81 yaşında, E5)

Batı tarafında Teyyaredüzü tarafı imarı düzgün, yeni yapılaşmış en düz yer şehre inmeden birçok ihtiyacını orada karşılayabiliyorsun. (65 yaşında, E1)

Ben oturduğum yerden memnunum çünkü sosyete denilen bir yerde (ben öyle demiyorum öyle tabir ediliyor). Ben bu mahalleyi tercih ederdim. Arkadaş bakımından ben biraz daha üst kesimle yaşadım, öyle alıştım diyelim. (70 yaşında, K3)

Tablo 7

Katılımcıların Yaşamayı Tercih Etikleri Mahallelere İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Tercihler	Cinsiyet (n)		Nedenler
	Kadın	Erkek	
Çocukluk/Gençlik	3	3	1-Anılar/Alışkanlık,
Döneninin Geçtiği			Arkadaşlık/Komşuluk
Mahalle			2-Sessiz/Temiz/Düzenli 3-
Fiziksel Olarak Düz	-	2	Deniz Manzaralı, Yeşil
Arazi (eğimi az olan)			4-Rutubetin Azlığı, Ilıman
Sahile /Denize	4	-	İklim
Yakınlık/Manzara			5-Ulaşım Kolaylığı
Uzun Süre İkamet	5	4	6-Alışveriş İmkanları
Edilen Alışılan Yer			7-Şehir Merkezine Yakınlık
Sosyoekonomik	1	-	
Düzeğe Uygunluk			

Elde edilen veriler, katılımcıların mahalle tercihlerini fiziksel ya da sosyal özelliklerden çok, anılar ve alışkanlıklar gibi psikolojik ve duygusal faktörlerle şekillendirdiğini göstermektedir. Bu durum, yaşlı bireylerin alışkın oldukları yerlerde yaşamaya devam etmelerinin, yani yerinde yaşlanmanın önemini vurgulamaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Giresun'un bazı coğrafi çevre özelliklerinin günlük yaşamlarına etkilerine dair görüşleri incelendiğinde, katılımcıların çoğunun (10 kişi) köy ile bağlantısı bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durum şehirlerin coğrafi özelliklerinin mekânlara ve mekân kullanımına etkisi olarak değerlendirilmiştir. Nitekim bu sonuç Doğanay'ın (2024), doktora tez sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Söz konusu çalışmada, yaşlı yetişkinlerin ev dışındaki mekân tercihlerinin kentlerin sunduğu fırsatlar ve coğrafi özellikleriyle ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca, kır/kent arasında ikili yaşam sürdürülen Giresun'da yaşlı bireylerin yaz mevsimi ve hafta sonları köyde, kışın ise daha çok kentte yaşadıkları ve yaşlıların %38,5'inin ev dışında ağırlıklı olarak köyde, %12'sinin ise yaylada ya da çocuklarının evlerinde vakit geçirdiği saptanmıştır (Doğanay, 2024).

Katılımcıların mekân tercihleri ve bu mekânlarda gerçekleştirdikleri faaliyetler incelendiğinde, köyde ağırlıklı olarak hobi bahçeciliği ve fındık tarımı ilgili (bahçe temizliği, gübreleme, hasat, ilaçlama, fındık toplama ve-kurutma vb.) işlerin yapıldığı belirlenmiştir. Bu sonuç Giresun'da yaşayan yaşlı katılımcıların bahçecilik faaliyetlerine aktif olarak katıldıklarını göstermektedir. Yapılan bazı çalışmalar, hobi bahçeciliği gibi faaliyetlerin sağlık ve aktif yaşlanma üzerine olumlu etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin Han, Park ve Ahn'ın (2018) araştırmasına göre, hobi bahçeciliği yaşlı bireylerin ruhsal sağlığına katkı sağlamakta, toprağa temas ise mutluluk duygusunu artırmaktadır. Ayrıca, yaşlı bireylerin kendi istekleri doğrultusunda ve bedenlerini zorlamadan gerçekleştirdikleri hobi

bahçeciliği ya da fındık tarımı gibi faaliyetler, kırsal alanlarda yaşayanlar için birer fiziksel aktivite biçimi olarak değerlendirilebilir (Doğanay, 2024). Zira uzun mesafeler boyunca yürümek, tarımsal faaliyetlerde bulunmak ve küçük ölçekli ekim işleriyle uğraşmak gibi faaliyetler, bireylerin beden sermayesini aktif biçimde kullanmalarını gerektirir. Bu tür uğraşlar yalnızca fiziksel bir çaba değil, aynı zamanda beden ile mekân arasında kurulan dinamik bir etkileşim biçimi olarak da değerlendirilebilir. Bu bağlamda, hobi bahçeciliği ya da kırsal tarım gibi uğraşlar, bireyin mekânsal çevresiyle kurduğu fiziksel ilişki üzerinden beden sermayesinin yeniden üretildiği ve işlevsel kılındığı alanlar hâline gelmektedir.

Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç, mekân tercihlerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiğidir. Bu durum, Karmaz ve Şenol'un (2020) çalışmasında mekânın toplumsal cinsiyet rolleriyle şekillendiğine dair kuramsal çerçeveye örtüşmektedir. Nitekim katılımcılardan elde edilen veriler değerlendirildiğinde, kadınların kamusal alanlardan ziyade arkadaş ve akraba ziyaretlerini tercih ettikleri; erkek katılımcıların ise ağırlıklı olarak kahvehanelerde vakit geçirdikleri belirlenmiştir.

Türkiye'deki yaşlı bireylerin sosyal yaşamlarında "komşu ziyaretleri", "gün toplantıları", "dinsel faaliyetler", "düğün", "kına" gibi etkinlikler öne çıkmaktadır. Ayrıca, yaşlı bireylerin yaşam biçimi tercihlerinde cinsiyet, eğitim düzeyi ve yaşadıkları çevrenin (kentsel veya kırsal) önemli rol oynadığı vurgulanmaktadır (Kalaycıoğlu vd., 2003, s.58). Bu bulgu, mevcut çalışma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Benzer şekilde, kentsel alanlardaki yaşlı bireylerin günlük yaşam pratiklerinde "evde vakit geçirmek", "gezmeye gitmek", "kahvehaneye uğramak", "yürüyüş yapmak" ve "camiye gitmek" gibi aktiviteler öne çıkmaktadır (Taşkesen, 2017). Çalışma verileri değerlendirildiğinde, erkeklerin mekân tercihlerinin kadınlara göre daha çeşitli olduğu ve erkek katılımcıların ev dışında daha fazla kamusal alanlarda vakit geçirdikleri görülmektedir. Kadınlar ise daha çok ev ve ev çevresindeki market ya da pazar gibi mekânları tercih etmektedir. Bu sonuçlar, Türkiye'de yaşlı erkek bireylerin özellikle cami ve kahvehane gibi kamusal alanları aktif şekilde kullandığını ortaya koyan başka bir araştırmayla da örtüşmektedir (Sağman ve Esendemir, 2019).

Giresun'da sahile ulaşım daha çok alt ve üst geçitlerin kullanımı ile sağlanmaktadır. Üst ya da alt geçitlerin birçoğunun yaşlı ve engellilere uygun olmaması ise katılımcılar açısından fiziksel sınırlılıklar yaşamalarına yol açmaktadır. Bu durum, yaşlı bireylerin kentlerin sunduğu tüm mekânsal olanaklardan eşit şekilde yararlanabilmelerinin önünde bir engeldir. Yaşlı bireylerin dış mekânlarda sakin, temiz ve düzenli ortamlar aramaları da çalışmanın önemli sonuçları arasındadır.

Katılımcıların Giresun'da tercih ettikleri mekânlarla ilgili sonuçlar arasında, Meydan parkının dinlenmek, vakit geçirmek için sıkça tercih edilen alanlardan birisi olmasıdır. Ayrıca, Meydan parkından en çok yararlanan grubun yaşlı erkekler olması önemli bir bulgudur. Bununla birlikte katılımcı kadınlar arasında da Meydan parkını sevenlerin ve burayı dinlenme amacıyla kullananların olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç diğer bazı çalışmalar ile örtüşmektedir. Örneğin Safranbolu Kent Meydanı'nın özellikle

yaşlı bireyler tarafından yoğun bir biçimde tercih edildiği tespit edilmiştir (Erkuş ve Balun, 2022). Benzer şekilde Trabzon'da yapılan bir araştırmada da yaşlı bireylerin en çok Meydan Parkı'nı tercih ettikleri ortaya konmuştur (Düzenli vd., 2016). Bu parkların yaşlı bireyler tarafından tercih edilmesinde, şehir merkezinde yer almaları, ulaşım olanaklarının kolaylığı ve oturulacak alanların bulunması gibi fiziksel erişilebilirlik unsurları etkili olmaktadır. Ayrıca umumi tuvaletlerin varlığı, yiyecek ve içecek teminin kolaylığı ile yaşlı bireylerin sosyal etkileşim kurabilecekleri alanların bulunması da bu mekânların cazip kılan diğer önemli etmenler arasında yer almaktadır. Ancak, literatürde kent parklarının erişilebilirliğine yönelik bazı eleştiriler de bulunmaktadır. Örneğin Akyal, Yılmaz ve Çelik (2017), "*Kent Parklarının Erişilebilirliği Üzerine Bir Araştırma: Van Dilek Doğan Kent Parkı Örneği*" başlıklı çalışmalarında, parkların erişilebilirliğinde çeşitli sorunlar tespit edilmiş ve her bireyin parklara eşit biçimde erişimini sağlamak amacıyla kent parkı tasarımlarının daha duyarlı ve kapsayıcı olması gerektiği vurgulanmıştır. Benzer şekilde Köse ve Erkan (2014), yaşlı bireylerin kamusal dış mekânların (kaldırımlar, yollar ve yeşil alanlar vb.) fiziksel durumlarını değerlendirirken karşılaştıkları zorluklara dikkat çekmişler ve bu alanların yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesinin önemine işaret etmişlerdir.

Yaşlıların mekân kullanım ve tercihlerine ilişkin fiziksel çevre koşullarının önemi kadar, bu alanlarda ne zaman ve nasıl vakit geçirdikleri de yaşam kalitelerini etkileyen önemli bir faktördür. Yaşlıların dışarıda geçirdikleri zaman dilimleri, genellikle öğleden sonra ve akşam saatleri olarak belirlenmiştir (Köse ve Erkan, 2014). Yaşlı bireylerin yaşam içinde aktif ve sağlıklı olmaları, kentlerin onlara sunduğu fırsatlarla yakından ilişkilidir. Nitekim yaşlıların yaşam doyumu ve günlük yaşam aktiviteleri, yaşadıkları yerin büyük şehir ya da küçük şehir olma özelliklerine göre farklılık göstermektedir (Çengelci Özkes, 2014). Bu bağlamda yaşlı bireyleri kentlerin ortak kullanım alanlarından uzaklaştırmak yerine, onların bu alanlara katılımını teşvik edecek fiziksel ortamların, özellikle yeşil kent parklarının tasarlanması önem taşımaktadır (Düzenli ve diğ., 2016).

Kentlerin tüm olanaklarıyla yaşlı bireylerin ihtiyaçlarına cevap verebilmesi, yalnızca iç mekân düzenlemeleriyle sınırlı kalmamalı; aynı zamanda dış mekânların da yaşlılar için erişilebilir, güvenli ve konforlu olması sağlanmalıdır. Bu doğrultuda, yeşil alanların miktarı ve bu alanlara erişim imkânları, umumi tuvaletlerin varlığı ve temizliği gibi unsurlar kent yaşamının yaşlılar açısından sürdürülebilirliği için büyük önem taşımaktadır (Tekten Aksürmeli, 2017). Tekten Aksürmeli'nin (2017) çalışmasına göre, bazı yaşlı bireyler eğlence ve dinlenme alanlarında çocuklarla aynı fiziksel alanı paylaşmakta, bu durum ise kimi zaman rahatsızlık ve güvensizlik yaratmaktadır. Özellikle bisiklet, kayak gibi araçların kullanımı sırasında yaşlı bireylerin zarar görme endişesi taşıdığı, kalabalık ve gürültülü ortamlarda kendilerine uygun bir alan bulmakta zorlandıkları ifade edilmiştir. Bu nedenle yaşlı bireyler, kendilerine özgü, daha sakin ve güvenli sosyal alanların oluşturulmasını talep etmektedir. Bu sonuç çalışmanın bulgularıyla da örtüşmektedir. Nitekim katılımcılar, dış mekânlarda aradıkları temel özellikler arasında temizlik, düzen ve sessizlik gibi unsurları öncelikli olarak vurgulamışlardır. Bu bulgu,

yaşlı bireylerin fiziksel çevreden beklentilerinin yalnızca erişilebilirlikle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda mekânla duygusal etkileşim/ilişkinin de önemli olduğunu göstermektedir.

“Yaşlı dostu kentlerin” temel unsurlarından bir diğeri temiz, yeterli sayıda ve erişilebilir umumi tuvaletlerin bulunmasıdır. Yaşlılıkla birlikte artan fizyolojik ihtiyaçlar dikkate alındığında, bu tür altyapılar günlük yaşamın sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşır. Çukur ve Ergin’in (2008) bulgularına göre, kamusal alanlardaki tuvaletler hem nitelik hem de nicelik açısından yetersizdir. Giresun’da yapılan görüşmelere dayalı veriler de bu durumu desteklemekte; özellikle temizlik ve erişim sorunları nedeniyle, belediyenin bu konuda daha kapsayıcı adımlar atması gerektiği anlaşılmaktadır.

Mekân tercihlerine ilişkin dikkat çeken bir diğer sonuç ise ekonomik koşulların bu tercihler üzerinde belirleyici bir rol oynadığıdır. Özellikle orta ve üst gelir grubuna mensup kadın katılımcıların, dinlenme ve sosyalleşme için “Meydan Park”ı yerine daha çok “lüks” “lokanta ve kafeteryaları” tercih etmelerini ifade etmeleri, bu bağlamda önemli bir örnek teşkil etmektedir. Katılımcıların sosyoekonomik konumlarına bağlı olarak mekân kullanım biçimlerinde farklılıklar gözlemlenmiş; bazı kadınlar sınıfsal farkı açıkça belirtme gereği duymuştur. Yapılan bazı çalışmalar, sosyal statünün mekânla olan ilişkisine dikkat çekmektedir (Alpman, 2019; Harvey, 2002). Mekânsal farklılaşma, büyük ölçüde kapitalist düzenin yapısal dinamikleri içinde zaten önceden üretilmiş bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu önceden şekillenmiş yapılar içerisinde bireyler, yaşam alanı ve mekân tercihlerinde belirli sınırlar içerisinde hareket etmek zorunda kalmaktadır. Özellikle piyasa mekanizması, düşük gelirli bireylerin yaşam alanı seçiminde belirgin kısıtlamalara yol açmaktadır; çünkü bu bireyler, daha varlıklı grupların tercihlerini gerçekleştirmesinden sonra geriye kalan sınırlı mekânlarla yetinmek durumunda kalmakta ve dolaylı olarak onların mekânsal tercih biçimlerine göre konumlanmaktadır (Harvey, 2002). Bu durum mekânları yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda toplumsal ilişkiler üzerinden şekillendirmektedir. Bu şekillendirmeler ise kentlerde sınıfsal temelli mekânsal ayrışmalara yol açmakta; bireylerin mekân kullanımı ve tercihleri üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla, mekân tercihleri yalnızca bireysel beğenilere değil, aynı zamanda bireylerin sosyal sınıfsal konumlarına bağlı olarak da değişmektedir. Sonuç olarak, kentlerdeki mekân seçimi ve kullanımı, sosyal sınıf farklılıklarının görünür hale geldiği önemli bir gösterge olarak değerlendirilebilir. Tuncer’e (2017) göre, yaşlı bireylerin kentlerdeki sosyal alanlara katılımı ve bu alanları kullanma olanakları; sınıf, cinsiyet, sosyoekonomik durum ve mekânların fiziksel koşulları gibi çok boyutlu faktörler tarafından belirlenmektedir. Ayrıca, kentsel çevre koşulları da yaşlı bireylerin yaşam kalitesini doğrudan etkilemektedir. Hava, su, gürültü ve çevre kirliliğinin azlığı ile birlikte temiz, yeşil alanlara ve yürüyüş sahalarına erişim, yaşlılar için hem fiziksel hem de psikolojik iyilik halleri açısından oldukça önemlidir (Tuncer, 2017). Yaşlı bireylerin kent mekânlarından yararlanma düzeyleri yalnızca bireysel tercihlerle değil; sosyoekonomik statü, çevresel koşullar (hava kalitesi, temizlik, gürültü düzeyi), fiziksel

altyapı olanakları ve hizmetlere erişim gibi çok katmanlı faktörlerle şekillenmektedir. Bu bağlamda, özellikle düşük gelirli ve dezavantajlı yaşlı bireyler hem sosyal hem de fiziksel çevrenin olumsuzluklarından daha fazla etkilenmekte; bu da mekânsal adaletin sağlanmasını kent politikaları açısından daha da hayati hale getirmektedir. Dolayısıyla ihtiyaçların doğru ve adil tespiti, doğrudan muhataplarıyla sürdürülecek iş birliğiyle mümkün olurken, üstten dayatılan tek yönlü hizmet modelleri toplumun dezavantajlı kesimlerini görünmezleştirerek dışlayabilir. Bu nedenle bu kesimlerin ihtiyaçlarına yönelik planlama ve politikaların katılımcı, adaletli ve duyarlı olması yaşamsal önem taşımaktadır.

Katılımcıların ulaşımda yaşadıkları sorunlarla ilgili sonuçlara göre ise, Giresun’un eğimli yapısı, dar sokaklar, kötü durumdaki kaldırımlar ve araçların kaldırılma park etmesi, katılımcıların günlük ulaşımını zorlaştıran önemli engeller olarak ortaya çıkmaktadır. Oysaki yaşlı bireylerin erişilebilirliği için ulaşım sistemleri, uygun kaldırım tasarımları ve yeterli sürede yanan trafik ışıkları gibi düzenlemeler hayati öneme sahiptir (WHO, 2007). Tural ve Üstün’ün (2009), Eskişehir üzerine gerçekleştirildiği çalışmada bir kentin tüm bireylerine; “yaş”, “cinsiyet”, “ırk”, “din”, “dil”, “ulus”, “zihinsel” ya da “bedensel” durum fark etmeksizin kentsel olanaklara eşit erişim hakkı tanınmasının yaşlı dostu şehir anlayışının temel koşulu olduğu vurgulanmaktadır. Eskişehir özelinde yaşlı bireylerin ulaşım araçlarını kullanmada yaşadığı zorluklar bu idealin henüz tam anlamıyla gerçekleşmediğini göstermektedir (Tural ve Üstün, 2009). Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, Giresun’da da yaşlı bireylerin ulaşım ve kent erişiminde bazı sorunlar yaşandığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Giresun Belediyesi’nin yaşlı ve engelli bireylerin kentsel yaşamdan eşit biçimde yararlanabilmesi için ulaşım, altyapı ve kamusal alanlarda yaşlı dostu şehir kriterlerine uygun düzenlemeler yapması, hem sosyal kapsayıcılığı artıracak hem de adil bir kent yaşamının tesisine katkı sağlayacaktır.

Giresun’da yaya tercihleri üzerine yapılan bir çalışmaya göre, Gazi Caddesi’nin ve Atatürk Meydanı’nın emekliler (%63), tarafından daha çok gezinti-yürüyüş amacı ile kullanıldığı belirlenmiştir. Ancak bu çalışmadaki katılımcı emeklilerin %75’i söz konusu bu alanların zemininin yağışlı havalarda kayganlaştığını ve bazı bölgelerde bozulmuş döşemelerin yürüyüş güvenliğini tehlikeye attığını belirtmişlerdir (Kalafat ve Yeşil, 2021). Bu sonuçlar kent mekânlarının özellikle olumsuz hava koşullarında yaşlı bireyler için erişilebilir ve güvenli olmasının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Yaşlı dostu kent tasarımı kapsamında, mekânların fiziksel koşullarının iyileştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu gereklilik, özellikle kaldırımların ve sokakların tasarımı ile düzenlenmesi açısından da geçerlidir; çalışmanın sonuçları da bu ihtiyacın altını açıkça çizmektedir.

Araştırma sonuçlarından bir diğeri ise, araç kullanımı ve otopark gibi konularda erkek katılımcıların daha fazla şikâyetle bulunduğunu göstermektedir. Bu durum, yaşlı kadınların araç kullanımı ve ehliyet sahibi olma oranlarının yaşlı erkeklere kıyasla

daha düşük olmasıyla açıklanabilir. Benzer şekilde, Banister ve Bowling (2024) İngiltere örneğinde, yaşlı kadınların sürücü olarak araç kullanma oranlarının belirgin şekilde daha düşük, yolcu olarak ise toplu taşıma hizmetlerini daha yoğun kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Her iki çalışma da yaşlı kadınların ulaşım araç kullanımı yerine toplu taşıma ve yolcu olma tercihlerinin daha yaygın olduğunu ortaya koymakta ve bu durumun ulaşım politikalarının yaş ve cinsiyet dinamiklerini dikkate alması gerektiğini göstermektedir.

Giresun'un eğimli coğrafyası, "motorlu" ve "yaya ulaşımı", "güneşlenme", "kaldırımlar", "sokaklarının durumu", "konut alanları", "sosyal katılım" gibi birçok unsuru doğrudan etkiler. Özellikle hassas yapıya sahip yaşlı bireyler coğrafi çevreden daha fazla etkilenecek günlük yaşam ve sağlıklarını olumlu ya da olumsuz değişimler yaşayabilirler (Doğanay, 2024). Yapılan bazı çalışmalar, yaşlı sağlığı üzerinde fiziksel çevre koşullarının belirleyici etkisini ortaya koymaktadır. Hava kirliliği, eğitim, ortalama sıcaklık ve yıllık yağış gibi çevresel etmenlerin; yaşlı bireylerde solunum sorunları yanında genel sağlık durumları ve ölüm oranları üzerinde doğrudan etkili olabilmektedir (Menz ve Welsch, 2010; Zeng vd., 2010). Doğanay (2024) Giresun'un eğimli yapısı ile bazı hastalıklar (kemik/eklem, romatizma) arasında da anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiş olması bu durumu desteklemektedir.

Tüm bu bulgular, çevresel koşulların özellikle eğimli arazi yapısı, hava kirliliği ve iklimsel faktörlerin yaşlı bireylerin sağlığı üzerinde belirleyici bir rol oynadığını; Giresun örneğinde ise bu etmenlerin romatizmal ve kas-iskelet sistemi hastalıklarının görülme sıklığını anlamlı şekilde etkilediğini göstermektedir. Konutlarının yeterince güneş almaması da bazı sağlık sorunlarına (romatizma ve eklem ağrısı) yol açtığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç, Sadamoto ve arkadaşlarının yaptığı çalışmayla da desteklenmekte; çalışmada hava koşullarının eklem hastalıklarının belirtilerini etkilediği vurgulanmaktadır.

Ulaşılan sonuçlar arasında, yaşlı bireyler için alıştıkları mekânlarda yaşamının yani "yerinde yaşlanmanın" önemli olduğu belirlenmiştir. Giresun'un doğal ve beşerî zorluklarına rağmen yerinde yaşlanma tercihi ve eğilimi dikkat çekicidir. Bu doğrultuda, yaşlıların mekâna yüklediği anlamlar gözetilmeli; kent ve konut tasarımları onların ihtiyaç ve beklentilerine duyarlı şekilde biçimlendirilmelidir. Ayrıca, yaşlı bireylerin belirli bir mekânda yaşlanma sürecine dair algıları ve bu süreçte ihtiyaç duydukları destek biçimlerine yaklaşımları üzerine daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir (Grimmer vd., 2015). Katılımcıların, yaşamlarını uzun yıllar oturdukları ya da çocukluk ve gençlik dönemlerinin geçtiği yerlerde sürdürme isteği, yerinde yaşlanmanın yaşlı bireyler için önemli bir ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Bu mekânlar, yalnızca fiziksel değil; anılar, alışkanlıklar, sosyal ilişkiler gibi duygusal bağlarla da anlam kazanmaktadır. Yaş ilerledikçe bedenle ve ruhsal sermayeyle bütünleşen bu bağ, yaşlı bireyler için mekânsal yer değiştirmeyi zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, yaşlı nüfusun yoğun olduğu kentlerde konutlar ve kamusal alanlar, erişilebilirlik, güvenlik ve aidiyet duygusunu destekleyecek şekilde yeniden tasarlanmalıdır. Yaşlı bireyler için, kent çeperlerindeki izole alanlar yerine, sosyal

yaşama katılımın mümkün olduğu, merkezi, ulaşımı kolay ve yaşlı dostu yaşam alanları tercih edilebilir ve planlanabilir.

Yaşlı dostu mekân tasarımları, yaşlı bireylerin yerinde yaşlanmasını destekleyerek yaşam kalitesini ve mutluluğunu artırır. Böylece, gereksiz hastane yatışları ve huzurevi yerleşimlerinin önüne geçilmesine katkı sağlar (Grimmer vd., 2015). Bu nedenle, kentsel ve kırsal alanların kendine özgü demografik ve çevresel koşulları dikkate alınarak, her bölgeye özgü yerinde yaşlanma stratejileri geliştirilmelidir. Konutlardan kamusal alanlara, park ve bahçelere kadar tüm yaşam alanları, yaşlı bireylerin erişilebilirliği ve konforu gözetilerek tasarlanmalı, böylece yaşlıların bağımsız ve aktif yaşam sürmeleri sağlanmalıdır.

Sonuç olarak yaşlı bireylerin alıştıkları ve tanıdıkları çevrede yaşamaları, yerinde yaşlanma için kritik öneme sahiptir (Türel, 2009). Çünkü yaşlılar, etkileşimde bulundukları doğal ve sosyal çevrenin olumlu veya olumsuz etkilerine daha duyarlıdır (Read vd., 2013). Bu nedenle, yaşlıların tanıdık çevrelerinde yaşamlarını sürdürmeleri noktasında yerinde yaşlanma olgusu desteklenmeli ve bu yaklaşımla hem kentlerin ve hem de konutların planlanması gerektiğini düşünmekteyiz.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Giresun Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal Bilimler Fen ve Mühendislik Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulundan (Tarih: 04.09.2024, Sayı: 08/02) alınmıştır.

Katılımcı Onamı: Katılımcılardan onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics Committee Approval was obtained from Giresun University Rectorate Social Sciences Science and Engineering Sciences Research Ethics Committee (Date: 04.09.2024, Number: 08/02).

Informed Consent: Consent was obtained from the participants.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Alpman, P. (2019). Mekân, kimlik, sınıf: Farklar neden bir arada barınamazlar?. *İdealkent*, 10(26), 373-401.
<https://doi.org/10.31198/idealkent.519245>
- Andrews, G. J., Cutchin, M., McCracken, K., Phillips, D. R., & Wiles, J. (2007). Geographical gerontology: The constitution of a discipline. *Social Science & Medicine*, 65(1), 151-168.
<https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2007.02.047>
- Aykal, F. D., Yılmaz, A., & Çelik, S. (2017). Kent parklarının erişilebilirliği üzerine bir araştırma: Van Dilek Doğan kent parkı örneği. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 5, 29-40.
<https://doi.org/10.21923/jesd.94534>
- Baldwin, T. (Ed.). (2007). *Reading Merleau-Ponty: on phenomenology of perception*. Routledge.
- Banister, D., & Bowling, A. (2004). Quality of life for the elderly: the transport dimension. *Transport Policy*, 11(2), 105-115.
[https://doi.org/10.1016/S0967-070X\(03\)00052-0](https://doi.org/10.1016/S0967-070X(03)00052-0)

- Beard, J.R. & Petitot, C. (2010). Ageing and urbanization: can cities be designed to foster active ageing? *Public Health Reviews*, 32(2), 427-450.
- Bekdemir, Ü. (2016, 13-14 Ekim). Giresun'da kentsel planlamadan kaynaklanan sorunlar ve çözüm önerileri. *TUCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu International Geography Symposium*, Ankara.
- Buttimer, A. (1976). Grasping the dynamism of lifeworld. *Annals of the Association of American Geographers*, 66(2), 277-292. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8306.1976.tb01090.x>
- Çengelci Özekes, B. (2014). Yaşanılan kentin büyüklüğü, yaşanılan mekânın özellikleri, eğitim ve cinsiyet faktörleri açısından yaşlıların yaşam doyumları ve günlük yaşam aktiviteleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 476-496. <https://doi.org/10.12984/eed.69402>
- Çukur, D., & Ergin, Ş. (2008). Yaşlılık döneminin "öteki"leştirilmesi sorununun kentsel-sosyal altyapı bağlamında irdelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(2), 87-99.
- Doğanay G. (2024). 65 yaş ve üstü bireylerin aktif ve sağlıklı yaşlanmasında coğrafi çevre koşullarının etkileri [Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Doğanay, H. (2017). *Coğrafya bilim alanları sözlüğü* (1. Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Düzenli, T., Özkan, D. G., & Alpak, E. M. (2016). Kent parklarının yaşlılara sunduğu olanaklar açısından incelenmesi: Trabzon kenti örneği *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(37), 141-154. [10.16992/ASOS.11839](https://doi.org/10.16992/ASOS.11839)
- Erkuş, S., & Balun, B. (2022). Yaşlı bireylerin kentsel alan deneyimlerine ilişkin bir alan araştırması. *Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 87-99.
- Erol, E. (1991). *Genel klimatoloji* (4.baskı). Gazi Büro Yayıncılık.
- Golant, S. M. (1984). The geographic literature on aging and old age: an introduction. *Urban Geography*, 5(3), 262-272.
- Gökdemir, M. (2017). *Modern şehrin sorunlarına çözüm olarak Turgut Cansever'in şehir ve mimari anlayışı* [Yüksek lisans Tezi] Adıyaman Üniversitesi.
- Grimmer, K., Kay, D., Foot, J., & Pastakia, K. (2015). Consumer views about aging-in-place. *Clinical Interventions in Aging*, 10, 1803-1811. doi: 10.2147/CIA.S90672.
- Han, A. R., Park, S. A., & Ahn, B. E. (2018). Reduced stress and improved physical functional ability in elderly with mental health problems following a horticultural therapy program. *Complementary Therapies in Medicine*, 38, 19-23. <https://doi.org/10.1016/j.ctim.2018.03.011>
- Harvey, D. (2002). Sınıfsal yapı ve mekânsal farklılaşma kuramı. A. Alkan ve B. Duru (Der. ve Çev.), 20. *Yüzyıl Kenti içinde* (s. 147-172) İmge Yayınevi.
- Hazer, O. (2012, 18-24 Mart). Yaşlılar için evde bakım ve evde ergonomi: Geronteknolojik yaklaşımlar. *Kuşaklararası Dayanışma ve Aktif Yaşlanma Sempozyumu, Ankara kitabı içinde* (s.339-347), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Horner, B., & Boldy, D. P. (2008). The benefit and burden of "ageing-in-place" in an aged care community. *Australian Health Review*, 32(2), 356-365.
- İçli, G. (2017). Yavaşlayan kentler ve yaşlılar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 10(2), 67-75.
- Kalafat, E., & Yeşil, P. (2021). Giresun kenti yaya bölgelerinin kullanıcı tercihleri doğrultusunda incelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 658-664. <https://doi.org/10.19113/sdufenbed.907843>
- Kalaycıoğlu, S., Tol, U. U., Küçükural, Ö., & Cengiz, K. (2003). Yaşlılar ve yaşlı yakınları açısından yaşam biçimi tercihleri. *Türkiye Bilimler Akademisi Raporları*. <https://www.tuba.gov.tr/tr/yayinlar/suresiz-yayinlar/raporlar/yasli-lar-ve-yasli-yakinlari-acisindan-yasam-bicimi-tercihleri-1>
- Kalınkara, V. & Arpacı, F. (2013, 23-25 Mayıs). Yerinde Yaşlanma. VII. *Ulusal Yaşlılık Kongresi kitabı içinde* (s.54- 60). Karabük Üniversitesi ve YASAD.
- Kalınkara, V. (2017). Yaşlanan Kentler: Kentsel alanda aktif yaşlanmayı destekleyecek kapsayıcı tasarım ve ergonomi. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 11(24), 229-248.
- Karakas, H. (2019). Birey-çevre uyumu bağlamında demans dostu çevreler yaratmak ve yerel yönetimlere öneriler. *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 3(3), 48-53. <https://doi.org/10.24876/senex.2019.21>
- Karmaz, E., & Şenol, D. (2020). Mekânın zaman, beden ve cinsiyet ile etkileşimi üzerine bir değerlendirme. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 5(10), 1-12.
- Köroğlu, C. Z., & Köroğlu, M. A. (2015). Mekânın dönüşümü ve yaşlılık üzerine: Kentleşme ve yaşlılık olgusu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41), 812-821.
- Köse, N., & Erkan, N. Ç. (2014). Kentsel mekân örgütlenmesinin yaşlıların kentsel etkinlikleri üzerindeki etkisi, İstanbul ve Viyana örneği (1). *METU Journal of the Faculty of Architecture*, 31(1), 39-66 10.4305/METU.JFA.2014.1.3
- Menz, T., & Welsch, H. (2010). Population aging and environmental preferences in OECD countries: The case of air pollution. *Ecological Economics*, 69(12), 2582-2589. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2010.08.002>
- Merleau-Ponty, M. (2012). *Phenomenology of Perception*. (Donald A. Landes, Trans). Routledge.
- Mirioğlu, G. (2018). Kentlere feminist coğrafya perspektifinden bakmak. *Ege Coğrafya Dergisi*, 27(2), 183-194.
- Özgür, E. M. (2019). Yaşlanmanın coğrafyaları: Coğrafi gerontolojide ilerleme, tartışmalar ve araştırma gündemi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 17(1), 78-109. <https://doi.org/10.33688/aucbd.512325>
- Özgür, E. M., & Kılınç, N. (2022). Yaşlı dostu kentler ve topluluklara ilişkin kuramsal çerçevelerin gözden geçirilmesi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 20(1), 310-337. <https://doi.org/10.33688/aucbd.1078870>
- Pani-Harremman, K. E., Bours, G. J., Zander, I., Kempen, G. I., & van Duren, J. M. (2021). Definitions, key themes and aspects of 'ageing in place': a scoping review. *Ageing & Society*, 41(9), 2026-2059.
- Peace, S. M., Holland, C., & Kellaher, L. (2005). Making space for identity. G. J. Andrews & D. R. Phillips (Ed.). In *Ageing and Place* (pp. 204-220). Routledge.
- Peace, S., Holland, C., Kellaher, L., &. (2006). *Environment and identity in later life*. McGraw-Hill Education.
- Phillips, D. R., Siu, O. L., Anthony, G. O. Y., & Cheng, K. H. (2005). Ageing and the urban environment. G. J. Andrews & D. R. Phillips (Ed.). In *Ageing and place* (pp. 163-179). Routledge.
- Read, J. M., Muller, J. J., & Waters, L. E. (2013). The importance of latent benefits and meaningful leisure activity in predicting quality of life in Australian retirees. *Australian Journal of Career Development*, 22(2), 63-71 <https://doi.org/10.1177/1038416213486773>
- Rowles, G. D. (1983). Geographical dimensions of social support in rural Appalachia, G. D. Rowles & R. J. Ohta (Eds.) In *Ageing and Milieu: Environmental perspectives on growing old* (pp. 111-30). Academic Press.

- Sabia, J. J. (2008). There's no place like home: a hazard model analysis of aging in place among older homeowners in the PSID. *Res. Aging* 30(1), 3–35. <https://doi.org/10.1177/0164027507307919>
- Sadamoto, K., Ogawa, T., Ogura, T., & Saito, E. (2007). Season and activity of rheumatoid arthritis in Japan. *APLAR Journal of Rheumatology*, 10(1), 29-31. <https://doi.org/10.1111/j.1479-8077.2007.00251.x>
- Sağman, M. M., & Esendemir, Ş. (2019). Yaşlanma ve mekân ilişkisi üzerine: Türkiye’de yaşlı erkek bireylerin cami ve kahvehane kullanımlarının analizi. *Academic Review of Humanities and Social Sciences*, 2(1), 19-36.
- Schwanen, T., Hardill, I., & Lucas, S. (2012). Spatialities of ageing: The co-construction and co-evolution of old age and space. *Geoforum*, 43(6), 1291-1295. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2012.07.002> Get rights and content
- Sılaydın, M. B. (2008). Şehir planlamada yaşlıya ve yaşlının barınma sorununa yeniden bakmak. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(2), 98-106.
- Sivam, A., & Karuppannan, S. (2000). Factors influencing old age persons’ residential satisfaction: A case study of South Australia. *Sociology Conference*, University of South Australia.
- Tang, F., & Lee, Y. (2011). Social support networks and expectations for aging in place and moving. *Research on Aging*, 33(4), 444-464. <https://doi.org/10.1177/0164027511400631>
- Taşkesen, C. G. (2017). Kırsal ve kentsel alanlarda yaşlanma, yaşlılık ve yaşlılar: Denizli ili örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 92-124.
- Tekten Aksümel, Z. T. (2017). Yaşlılık ekseninde Türkiye’de iç göç ve kent. *Akademik Bakış Dergisi*, (64), 703-716.
- Tuan, Y. F. (1975). Place: An experiential perspective. *The Geographical Review*, 65(2), 151-165. <https://doi.org/10.2307/213970>.
- Tuan, Y. F. (1979). Space and place: humanistic perspective. In *Philosophy in geography* (pp. 387-427). Springer.
- Tuncer, S. (2012). Beşeri coğrafyaya feminist itirazlar. *Fe Dergi*, 4(1), 78-90. https://doi.org/10.1501/Fe0001_00000000065
- Tunçer, M. (2017). *Urban ageing and the right to the city experiences of elderly in Kadıköy* [Yüksek lisans tezi] İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Tutal, O. (2016). Yaşlılık, yaşam çevresi ve evrensel tasarım. V. Kalinkara (Ed.) *yaşlılık disiplinlerarası yaklaşım, sorunlar, çözümler* içinde (s.489-507) Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tutal, O., & Üstün, B. (2009). Yaşlılık ve yaş dostu kentler: Eskişehir. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 2(1), 1-23.
- TÜİK (2025). Türkiye İstatistik Kurumu İstatistiklerle Yaşlılar, 2024 7 MART 2025 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Yaslılar-2024-54079> adresinden edilmiştir.
- Türel, G. (2009). Provision of housing and services for the elderly in Turkey. *Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 3(1), 90-103.
- WHO/World Health Organization (2007). *Global age-friendly cities: A Guide*. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/43755>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Zeng, Y., Gu, D., Purser, J., Hoenig, H., & Christakis, N. (2010). Associations of environmental factors with elderly health and mortality in China. *American Journal of Public Health*, 100(2), 298-305.